

S u o m e n   P a n k i n
taloustieteellinen tutkimuslaitos
Maaliskuu 1968

T A L O U D E L L I N E N   K E H I T Y S
V U O S I N A   1 9 6 8   J A   1 9 6 9

I. ENNUSTEEN YLEISET PERUSTEET JA YHTEENVETO

Ennusteessa on oletettu taloudellisen ilmapiirin ja tulevaisuudenodotusten paranevan vuoden 1968 aikana. Myös on oletettu, että valtiovallan ja keskuspankin talouspoliittiset toimenpiteet työttömyyden torjumiseksi ja investointitoiminnan elvyttämiseksi, yhtyneinä ulkomaisen suhdannetilanteen koheneeseen, kääntävät laskusuhdanteen suureksi osaksi itseriittoiseen nousuun jo vuoden 1968 jälkipuoliskolla.

Yhteenvetona ennusteesta mainittakoon, että kokonaistuotannon kasvuvauhdin odotetaan vuoden 1968 jälkipuoliskolla elpyvän 6-7 prosentin tasolle ja pysyvän tällä tasolla myös vuoden 1969 ajan, jolloin vuosimuutoksiksi sanottuina vuosina tulee 3 ja 5-6 prosenttia. Kasvu pohjautuu vienti- ja investointikysynnän nousuun kulutuskysynnän kasvun jäädessä keskimääräistä alhaisemmaksi. Suhdannetyöttömyyden odotetaan poistuvan vuoden 1969 loppuun mennessä, joskin rakenteellinen epäsuhta työmarkkinoilla pysyy edelleen vaikeana ongelmana.

Vuoden 1969 osalta esitetyt kehitysarviot ovat luonteeltaan lähinnä kvalitatiivisia ja kuvastavat vuoden 1968 kehitystendenssien jatkoa. Ennusteen lopussa sivulla 21 on esitetty eräitä lisähuomautuksia.

II. KANSAINVÄLINEN SUHDANNEKEHITYS

Kokonaistuotannon kasvu läntisissä teollisuusmaissa on jo alkanut kohtuullisesti elpyä. Kasvun nopeutumisen vuonna 1968 katsotaan eri maiden tilannearvioissa pohjautuvan lähinnä viennin mutta myös investointitoiminnan kasvuun, ja samalla ilmoitetaan kulutuskysynnän kasvavan keskimääräistä vähemmän. On kuitenkin luultavaa, että kasvu tulee jakautumaan tasaisemmin kaikkien kysyntäkomponenttien osalle. Yritystoiminnalle on leimaa-antavaa varovainen optimismi.

Kansainvälisen valuuttakriisin voi lähitulevaisuutta silmällä pitäen katsoa ratkenneen tyydyttävästi. USA:n ja Englannin antamien takeiden maksuvälinejärjestelmän kestävydestä sekä keskuspankkien yhteistoiminnan oletetaankin riittävän kehityksen vakaana pitämiseen ainakin vuoden 1968 puolella. Yhdysvaltain maksutaseen kehitys voi silti aikanaan johtaa tilanteen uusarviointiin.

Seuraavassa asetelmassa esitetään kokonaistuotannon volyymin ja kuluttajahintojen muutokset eräissä maissa vuonna 1966 sekä eri lähteistä kootut arviot ja ennusteet vuosille 1967 ja 1968.

	Kokonaistuotannon volyyymi			Kuluttajahinnat		
	muutos, %					
	1966	1967	1968	1966	1967	1968
Yhdysvallat	5.5	2.5	4.0	4.0	2.6	3.5
Englanti	1.5	1.0	2.5	4.5	2.8	5.0
Länsi-Saksa	2.5	-0.2	5.5	4.0	1.2	2.0
Ranska	4.5	4.7	4.5	3.0	2.7	3.5
Italia	5.5	5.8	5.0	2.0	2.4	3.0
Hollanti	4.0	4.5	4.0	5.1	2.5	3.0
<u>Ruotsi</u>	<u>2.5</u>	<u>3.3</u>	<u>3.5</u>	<u>4.8</u>	<u>4.0</u>	<u>4.0</u>
Keskimäärin painotettuna Suomen viennin mukaan	2.9	1.8	3.6	4.1	2.5	3.7
Suomi	2.2	3.0	3.0	4.0	6.5	10.0

Yhdysvalloissa on pääasiassa kotimaisiin kysyntätekijöihin pohjautuva nousu jo siinä määrin voimistunut, että restriktiivisen rahapolitiikankaan ei katsota voivan painaa kasvuvauhtia alle 4 prosentin. Englannissa talouspoliittiset toimenpiteet tähtäävät viennin ja investointien elvyttämiseen kulutuskysyntää rajoittaen, mutta alkuvuoden kehitys ei ole vastannut odotuksia ja tulopoliittiset ratkaisut ovat vielä kesken. Länsi-Saksassa kaikki tärkeät indikaattorit kääntyivät nousuun jo viime vuoden lopulla. ja samaten näkyvät Italiassa kaikki kysyntätekiöt pysyvän vilkkaina. Ranskassa kasvu ei perustu yhtä spontaaneihin suhdanneodotuksiin vaan edellyttää julkisen vallan erittäin aktiivista investointipanosta. Ruotsissa on kasvuarvioita kuluvalta vuodelta hieman nostettu.

Vuonna 1969 ei läntisten teollisuusmaiden kasvun enää odoteta nopeutuvan muualla kuin Englannissa, jossa se taas jää muiden maiden kasvua alhaisemmaksi vuonna 1968. USA:ssa ja Länsi-Saksassa kasvun arvioidaan vuoden loppua kohti jo hidastuvan. Suomen viennillä painotettuna teollisuusmaiden tuotannon kasvu koko vuodelta 1969 arvioidaan silti noin 4 prosentiksi eli suuremmaksi kuin vuonna 1968.

III. KYSYNTÄ JA TARJONTA

1. Vienti

Tavaraviennin kausipuhdistettu volyyymi ei enää kasvanut vuoden 1967 jälkimmäisellä puoliskolla. Vuonna 1968 ennustetaan viennin volyymin alkavan hitaasti kasvaa toisen vuosineljänneksen tienoilla. Kasvunopeuden ennustetaan kiihtyvän loppuvuotta kohti kansainvälisen suhdannenousun vilkastuttaessa etenkin puu- ja paperiteollisuustuotteiden vientikysyntää. Metalliteollisuus- ja ns. muiden tuotteiden vienti kasvaa voimakkaasti myös vuonna 1968. Multilateraaliviennin kasvun odotetaan voimistuvan vuonna 1968 ja bilateraaliviennin kasvun hidastuvan.

Suomen, Englannin ym. maiden devalvaatioiden johdosta markkamääräiset vientihinnat nousivat ennakkotietojen mukaan vuoden 1967 viimeisellä neljänneksellä runsaat 27 % edellisen neljänneksen tasolta. Vientihintojen on arvioitu vuonna 1968 kohoavan vajaan 18 % vuoden 1967 keskimääräistä hintatasoa korkeammalle. Selluloosan ja sahatavaran kohdalla viejät ovat onnistuneet saamaan täyden 16.7 %:n hintakompensaation Englannin devalvaatiosta, kun taas eri paperiteollisuustuotteiden kohdalla puntamääräiset hinnat ovat Englannin markkinoilla nousseet vain 10-15 %.

Jo vuoden 1968 loppupuolella alkavan vientikysynnän kasvun arvioidaan kansainvälisten suhdannenäkymien perusteella edelleen jatkuvan vuonna 1969, jolloin viennin volyymin kasvuksi on arvioitu 9 %. Vientihintojen ei odoteta muuttuvan vuonna 1969.

Vientikyselyn ja kansainvälistä suhdannekehitystä koskevan ennusteen perusteella päädytään seuraavaan vientiennusteseen vuodelle 1968.

	Vienti vuosina 1967-1968		muutos 1968/1967, %		
	Arvo milj.mk		Määrä	Hinta	Arvo
	1967	1968			
Maataloustuotteet	261	329	5.0	20.0	26.0
Raakapuu	54	59	0.0	10.0	10.0
Puuteollisuustuotteet	866	1 098	6.0	20.0	26.5
Paperiteollisuustuotteet	2 384	2 900	3.0	18.0	21.5
Metalliteollisuustuotteet	1 080	1 435	12.0	18.5	32.5
<u>Muut tavarat</u>	<u>585</u>	<u>819</u>	<u>..</u>	<u>..</u>	<u>40.0</u>
Koko tavaravienti	5 230	6 640	7.0	18.5	27.0
<u>Palvelusten vienti</u>	<u>1 067</u>	<u>1 275</u>	<u>..</u>	<u>..</u>	<u>19.5</u>
Koko vienti	6 297	7 915	6.7	17.8	25.7

2. Investoinnit

Vuoden 1967 ajan jatkuneen yksityisten investointien volyymin supistumisen ennustetaan päättyvän vuoden 1968 alkupuoliskolla. Investointien volyyymi kääntyy nousuun vuoden jälkimmäisellä puoliskolla, jolloin talouspoliittisten toimenpiteiden ansiosta etenkin asuinrakennustoiminta elpynee. Yksityisten investointien määrän arvioidaan olevan vuonna 1968 keskimäärin vain noin prosentin alemmalla tasolla kuin edellisellä vuonna. Kun julkisten investointien volyymin arvioidaan kasvavan 2 %, tulee kaikkien kiinteiden investointien volyyymi olemaan vuonna 1968 lähes puoli prosenttia edellisvuotista alemmalla tasolla. Hintojen nousu on noin 8 %.

Sekä yksityisten että julkisten talonrakennusinvestointien volyyymi supistuu 2 % vuonna 1968 edellisestä vuodesta. Yksityisistä talonrakennusinvestoinneista supistuvat tuotannolliset noin 5 %, kun taas asuinrakennusinvestointien määrä pysyy edellisen vuoden tasolla. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit lisääntyvät 2 % sekä julkisessa että yksityisessä sektorissa. Kun yksityisten kone- ja laiteinvestointien ennustetaan supistuvan runsaalla prosentilla ja julkisten taas lisääntyvän noin neljänneksellä, jäävät koneiden ja laitteiden kokonaisinvestoinnit vuonna 1968 edellisen vuoden tasolle.

Kokonaisinvestointien vuoden 1968 lopulla nopeutuneen kasvun oletetaan jatkuvan vielä vuonna 1969, jolloin investointien volyymin ennustetaan olevan lähes 8 % edellisvuotista korkeammalla tasolla. Yksityisten investointien kasvuksi tulee 9 % ja julkisten ^{3 %}

3. Kulutus

Kokonaiskulutuksen volyymin ennustetaan kasvavan vuonna 1968 runsaat 2 %. Kun kulutushintojen arvioidaan kohoavan noin 10 %, tulee kokonaiskulutuksen arvon lisäykseksi runsaat 12.5 %. Yksityisen kulutuksen volyymi kasvaa 2 %, hinnat 10 % ja vastaavasti julkisen kulutuksen volyymi vajaan 3 % ja hinnat runsaat 10.5 %.

Yksityisen kulutuksen kasvu perustuu kotitalouksien keskimääräisen kulutusalttiuden runsaan 2 %:n kasvuun, koska kotitalouksien käytettävissä olevan reaalityulon ei vuonna 1968 arvioida kasvavan. Kulutuskyynnän kasvu voimistuu vuoden loppua kohti.

Vuonna 1969 kokonaiskulutuksen volyymin arvioidaan lisääntyvän yli 4 %. Yksityisen kulutuksen on laskettu tällöin kasvavan 4.5 % ja julkisen 4 %. Yksityisen kulutuksen kasvu perustuu käytettävissä olevan reaalityulon lisäykseen kulutusalttiuden saattaessa jopa aleta. Vuoden 1969 aikana kulutuksen kasvuvauhti hidastuu vuoden 1968 lopun kasvuun verrattuna.

4. Kokonaistuotanto

Seuraavassa asetelmassa esitetään kokonaistuotannon ennuste vuosille 1968 ja 1969 elinkeinoittain.

	Tuotannon volyymin muutos %	
	1968/1967	1969/1968
Maatalous	1	1
Metsätalous	4	7
Teollisuus ja käsityö	4	8
Talonrakennustoiminta	-2	9
Maa- ja vesirakennustoiminta	2	2
Liikenne	4	6
Kauppa, pankit, vakuutus	2	4
Julkinen toiminta	3	3
<u>Muut palvelukset</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
Bruttokansantuote tkh.	2.8	5.5
Bruttokansantuote mh.	3.0	5.5

Vuoden 1968 kasvu ajoittuu jälkimmäiselle puoliskolle. Kasvu on voimakkainta metsätaloudessa ja teollisuudessa, jossa sen odotetaan jakautuvan tasaisesti eri teollisuusryhmien kesken.

Vuoden 1968 loppupuoliskolla nopeutuneen kasvun ennustetaan jatkuvan vielä vuonna 1969 n. 6-7 %:n tasolla, mikä vuosimuutoksena merkitsee 5-6 %:n kasvua vuodesta 1968. Teollisuuden ja metsätalouden lisäksi kasvaa myös talonrakennustoiminta erittäin voimakkaasti. Teollisuusryhmistä investointitavaroiden tuotanto kasvaneen tällöin keskimääräistä enemmän.

5. Tuonti

Suomen, Englannin ym. devalvaatioiden painotettuna yhteisvaikutuksena Suomen markkamääräiset tuontihinnat olisivat kohonneet runsaat 27 %. Ennakkolaskelmien mukaan tuonnin keskimääräinen hintataso olikin joulukuussa 1967 noin 28 % korkeampi kuin kolmannella neljänneksellä ja näin ollen 20 % korkeampi kuin koko vuoden keskimääräinen hintataso.

Vuoden 1967 lopussa vallinneiden hintojen arvioidaan joustavan jonkin verran alaspäin vuoden 1968 alkupuoliskolla. Lisäksi voidaan odottaa kansainvälisten rahtihintojen laskusuuntauksen jatkuvan. Tavaratuonnin hintakomponentin muutokseksi ennustetaan 17 % vuonna 1968.

Tavaratuonnin kausipuhdistettu volyyymi, joka vuoden 1967 viimeisellä neljänneksellä kääntyi lievään nousuun, supistuu jälleen vuoden 1968 ensimmäisellä neljänneksellä. Volyymin tuneella tasolla/ odotetaan pysyvän tällä alen toisella neljänneksellä ja kääntyvän nousuun syksyllä 1968.

Ryhmittäin tuonnin muutokset ovat seuraavat:

	Arvo milj.mk		Muutos 1967/68, %		
	1967	1968	Määrä	Hinta	Arvo
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	2 546	2 980	1	16	17
Poltto- ja voiteluaineet	668	860	8	20	29
Investointitavarat	1 245	1 480	- 1	20	19
Kulutustavarat	1 335	1 450	- 6.5	16	8.5
- Henkilöautot	218	220	-15	18	± 0
- Muut kulutustav.	1 117	1 230	- 5	16	10
Koko tavaratuonti	5 794	6 770	- 0.5	17	16.8
Palvelusten tuonti	860	955	..	..	11
Koko tuonti	6 654	7 725	- 0.5	16.5	16

Tavaratuonnin määrän odotetaan vuonna 1969 kohoavan noin 10 % taloudellisen toimeliaisuuden vilkastumisen myötä. Kasvu keskittyy tuotannolliseen tuontiin. Tuontihinnat pysyvät keskimäärin vuoden 1968 tasolla.

6. Hinnat ja palkat

Voimassa olevien palkkasopimusten perusteella on arvioitu, että palkansaajien ansiotason nousu on 9.6 % vuonna 1968 ja palkkakustannustason nousu (ml. sosiaalikustannukset) noin 10 %. Kun tuottavuuden kasvuksi on arvioitu 3 % ja tuontihintojen nousuksi 17 %, kansantalouden kustannustaso nousee vuonna 1968 noin 9 %. Vuonna 1968 kansantuotteen hintataso samoin kuin kustannustaso kohoaa noin 9 %. Elinkustannusindeksin nousu muodostuu samansuuruiseksi.

Tulo- ja hintapoliittisen vakauttamisohjelman tähänastisiin tuloksiin nojautuen on arvioitu palkansaajien nimellisen ansiotason nousun muodostuvan vuonna 1969 huomattavasti pienemmäksi kuin vuonna 1968 eli 5 - 6 prosentiksi. Samoin hintatason nousu hidastuu vuonna 1969, jolloin vuosimuutokseksi muodostuu 3 - 4 %.

7. Huoltotase

Kokonaiskysynnän ja -tarjonnan komponenttien prosenttimuutokset vuosilta 1968 ja 1969 esitetään seuraavassa asetelmassa puolen prosenttiyksikön tarkkuudella.

	Muutos, %					
	1968/67			1969/68		
	Määrä	Hinta	Arvo	Määrä	Hinta	Arvo
Bruttokansantuote mh.	3.0	9.0	12.0	5.5	4.0	9.5
Tav. ja palv. tuonti	-0.5	16.5	16.0	9.0	0.0	9.0
KOKONAISTARJONTA	2.5	10.5	13.0	6.0	3.5	9.5
Tav. ja palv.vienti	6.5	18.0	25.5	9.0	0.0	9.0
Kiinteät br. invest.	-0.5	8.0	7.5	8.0	4.0	12.5
- yksityiset	-1.0	8.0	7.0	9.0		
- julkiset	2.0	8.5	11.0	3.0		
Kulutusmenot	2.0	10.0	12.5	4.5	5.0	9.5
- yksityiset	2.0	10.0	12.0	4.5		
- julkiset	3.0	10.5	13.5	4.0		
KOKONAISKYSYNTÄ	2.5	10.5	13.0	6.0	3.5	9.5

Bruttokansantuotteen volyymin kasvu muodostuu vuonna 1968 samansuuruiseksi kuin vuonna 1967. Tuonnin volyymi supistuu aikaisemmin odotettua vähemmän tuontikysynnän voimistuessa vuoden loppua kohti.

Ainoa ekspansiivinen kysyntätekijä vuonna 1968 on vienti. Yksityinen investointitoiminta voimistuu kuitenkin selvästi vuoden jälkipuoliskolla, samoin yksityinen kulutus kysyntä jo vuoden toiselta neljännekseltä lähtien. Varastoinvestoinneissa ei juuri tapahdu muutoksia.

Vuonna 1969 bruttokansantuotteen volyymin kasvun odotetaan pysyvän edellisen vuoden lopussa saavutetulla 6-7 prosentin tasolla. Kansainvälisiin suhdannearvioihin nojautuen vienti tulee tällöin olemaan ekspansiivinen tekijä, samoin yksityinen investointitoiminta. Kulutuskysynnän kasvu jää keskimääräistä pienemmäksi.

8. Työllisyys

Työvoiman kysynnän supistuessa ja työvoiman tarjonnan pysyessä suunnilleen ennallaan vuonna 1967 työttömyysaste nousi vuoden loppua kohti lähes 4 prosenttiin.

Työllinen työvoima on vuoden 1968 ensimmäisellä ja toisella vuosineljänneksellä suunnilleen samalla tasolla kuin vuoden 1967 viimeisellä neljänneksellä. Tämän jälkeen työllinen työvoima kääntyy taloudellisen kasvun nopeutuessa hitaaseen nousuun. Samanaikaisesti kasvaa työvoiman tarjonta, joten työttömien lukumäärä pysyy varsin korkeana vielä vuonna 1968. Keskimääräiseksi työttömyysasteeksi arvioidaan vuodelle 1968 lähes 4 %. Työttömyyttä esiintyy edelleen talonrakennustoiminnassa ja teollisuudessa, ja samalla supistuu metsätalouden työvoiman tarve.

Vaikka työllisen työvoiman kasvu kiihtyy nopeammin kuin työvoiman tarjonnan kasvu, työttömien lukumäärä pysyy korkeana vielä vuoden 1969 alkupuoliskolla. Koko vuoden keskimääräiseksi työttömyysasteeksi arvioidaan runsaat 3 %. Vaikka suhdannetyöttömyys taloudellisen kasvun kiihtyessä poistuukin, talouselämän rakennemuutokset eivät vielä riittävässä määrin korjaa pitemmän tähtäyksen tasapainottomuutta työmarkkinoilla.

IV. RAHATALOUDELLINEN KEHITYS

A. Maksutase

Tuonti- ja vientiennusteiden perusteella kauppataseen alijäämän arvioidaan nousevan 130 milj. markkaan vuonna 1968. Tavaroiden ja palvelusten taseen ylijäämä on 190 milj. markkaa. Vaihtotase, jossa on otettu huomioon sijoitustulot ja -menot sekä tulonsiirrot, päättyy 100 milj. markan alijäämään. Vuonna 1969 on kauppataseen alijäämä noin 200 milj. mk, tavaroiden ja palvelusten taseen ylijäämä 200 milj. markkaa ja vaihtotaseen alijäämä 100 milj. mk.

Maksutaseen pääomaerät vuonna 1967 sekä ennuste vuosille 1968 ja 1969 on esitetty taulukkomuotoisena seuraavalla sivulla.

Vuonna 1968 pitkäaikaisten lainojen nostot on arvioitu 900 milj. markaksi. Kun pitkäaikaisten lainojen kuolelutukset nousevat 700 milj. markkaan, päädytään pitkäaikaisten lainojen nettotuonnin 200 milj. mk. ennusteeseen. Pitkäaikaisen vientiluoton ennuste 130 milj. mk perustuu Suomen Vientiluotto Oy:n arvioon. Suorat investoinnit ulkomailta kasvavat 10 milj. mk. Olettaen, että valmiusluottoa kuoletetaan 80 milj. mk vuonna 1968, jää pitkäaikainen nettovelka ennalleen. Näin ollen perustaseen alijäämä on sama kuin vaihtotaseen alijäämä eli 100 milj. mk.

Lyhytaikaisen pääomataseen ennuste päättyy 330 milj. markan ylijäämään, mikä merkitsee yleistaselaskelmassa 230 milj. markan ylijäämää. Kun valuuttapankkien valuuttavarantojen arvioidaan supistuvan 50 milj. markalla, tulee Suomen Pankin kulta- ja valuuttavarannon sekä/vaihdettavien valuuttojen lisäykseksi 280 milj. markkaa, koska sidottujen valuuttojen määrän arvioidaan pysyvän entisellään. Kauppataseen vuoden sisäisestä kehityksestä

MAKSUTASE¹ v. 1968 ja 1969 (milj. mk)

			1967	1968	I 1968	II 1968	1969
KAUPPATASE			- 565	- 130	- 170	+ 40	- 200
A. <u>VAIHTOTASE</u>			- 562	- 100	- 155	+ 55	- 100
	Saatavat	Velat	Netto	Netto	Netto	Netto	Netto
Pitkäaik. lainojen nostot		+ 745	+ 745	+ 900			+ 900
"- kuoletukset		- 424	- 424	- 700			- 600
Pitkäaik. vientiluotot	- 33		- 33	- 130			- 130
Suorat investoinnit ym.	- 2	+ 14	+ 12	+ 10			+ 10
IMF:n valmiusluotot		+ 200	+ 200	- 80			- 100
B. <u>PITKÄAIK. PÄÄOMATASE</u>			+ 500	+ 0	+ 55	- 55	+ 80
PERUSTASE (A+B)			- 62	- 100	- 100	+ 0	- 20
Tuontiennakot ja -velat	- 30	- 82	- 112	+ 200			
Vientisaatavat ja -ennakot	+ 14	- 70	- 56	+ 100			
Talletukset	+ 0	- 51	- 51	+ 30			
Valtio		- 24	- 24	-			
Valuuttapankkien val.korj.erät ²	+ 81	- 34	+ 47	-			
SP:n val.var. korj. erät	+ 24	- 2	+ 22	-			
Virheell. ja tunnistam. erät			+ 128	-			
C. <u>LYHYTAIK. PÄÄOMATASE</u>			- 46	+ 330	+ 350	- 20	+ 300
YLEISTASE (A+B+C)			- 108	+ 230	+ 250	- 20	+ 280
<u>VAL.PANKKIEN VAL.VAR.MUUTOS</u>	- 120	+ 144	+ 24	+ 50	+ 50	+ 0	+ 0
<u>SP:n KULTA- JA VAL.VAR.MUUTOS</u>	+ 83	+ 1	+ 84	- 280	- 300	+ 20	- 280
Monetaari kulta			+ 2				
Vaihdettavat valuutat			- 69	- 280	- 200	- 80	- 280
Sidotut valuutat			+ 51	+ 0	- 100	+ 100	+ 0
Kultaosuus IMF:ssä			+ 100	-			
D. <u>KOKO KULTA- JA VAL.VAR.MUUTOS</u>			+ 108	- 230	- 250	+ 20	- 280

1) Saatavat: lisäys-, vähennys +; Velat: lisäys +, vähennys -.

2) Ulkom. obligaatiot, vekselit ja arvostuskorjaukset.

huolimatta valuuttavarannon lisäys keskittyy pääomaliikkeiden vuoksi ensimmäiselle vuosipuoliskolle.

Vuonna 1969 pitkäaikaisten lainojen nostot on oletettu samaksi kuin vuonna 1968 eli 900 milj. markaksi. Kun pitkäaikaisten lainojen kuoletukset nousevat 600 milj. markkaan, päädytään pitkäaikaisten lainojen nettotuonnin 300 milj. mk ennusteeseen. Pitkäaikaisten vientiluottojen arvioidaan lisääntyvän 130 milj. markalla. Suorat investoinnit ulkomailta kasvavat 10 milj. mk. Kun oletetaan, että valmiusluottoa kuoletetaan 100 milj. markalla, lisääntyy pitkäaikainen nettovelka 80 milj. mk. Näin ollen perustaseen alijäämäksi jää 20 milj. mk.

Koko lyhytaikaisen pääomataseen ennuste päättyy 300 milj. markan ylijäämään, mikä merkitsee yleistaselaskelmassa 280 milj. markan ylijäämää. Kun valuuttapankkien valuuttavarantojen arvioidaan pysyvän muuttumattomina, tulee Suomen Pankin kulta- ja valuuttavarannon lisäykseksi samoin 280 milj. markkaa.

B. Suomen Pankki

Seuraava asetelma kuvaa pankin tase-erien toteutunutta kehitystä 31.12.1967 - 15.3.1968 sekä ennustettua kehitystä vuosina 1968 - 1969.

	<u>Suomen Pankki 1968 ja 1969, muutos, milj. mk</u>				
	31.12.67 -15.3.68	1968 I-VI	VII-XII	I-XII	1969 I-XII
<u>Vastaavaa:</u>					
Ulkom. netto- saatava	+341	+300	+ 60	+360	+380
- vapaa	+273	+200	+160	+360	
- sidottu	+ 68	+100	-100	0	
Valtio + PSP	+ 59	0	-100	-100	-100
Kasvupaketti	0	+ 50	+150	+200	+300
Muut erät, netto	-386	- 80	+280	+200	-370
Yhteensä	+ 14	+270	+390	+660	+230
<u>Vastattavaa:</u>					
Setelistö	-122	0	+120	+120	+ 80
Kassavarantotall.	+ 15	+ 20	0	+ 20	- 90
Vientimaksut	+113	+250	+250	+500	+200
Oma pääoma	+ 8	0	+ 20	+ 20	+ 20
Yhteensä	+ 14	+270	+390	+660	+210

Maksutase-ennusteen mukainen valuuttavarannon lisäys vuonna 1968 on 280 milj. mk. Kun tämä sisältää olettamuksen, että valmiusluottoa kuoletetaan 80 milj. mk, saadaan ulkomaisen nettosaatavan ennustetuksi lisäykseksi 360 milj. mk. Päinvas-
toin kuin joulukuussa 1967 tehdyssä ennusteessa on ulkomaisen nettosaatavan lisäyksen nyt laskettu ajoittuvan suurimmaksi osaksi vuoden alkupuoliskolle. Syynä muutokseen ovat devalvaa-

tiota seuranneet lyhytaikaisen pääoman liikkeet, joiden määrää ja ajoittumista ei joulukuussa kyetty ennakoimaan ja jotka edelleenkin aiheuttavat melkoista epävarmuutta rahamarkkinaennusteseen. Ulkomaisen nettosaatavan ennusteen virherajoiksi voidaan hahmotella + 300 -+500 milj. mk.

Setelistön kasvuennuste 120 milj. mk perustuu laskelmiin setelistön, kansantuotteen kasvuvauhdin ja hintakehityksen välisistä riippuvuussuhteista. Muiden asetelmassa eriteltyjen vastaava- ja vastattava-erien kohdalla tehdyt oletukset ilmenevät asetelmassa esitetyistä luvuista. Laskelma päättyy vuodelta 1968 kasvupaketin ulkopuolisen rahoitustarpeen (ml. rediskontot) lisääntymiseen 200 milj. markalla. Rahoitustarve ajoittuu kuitenkin voimakkaasti loppuvuoteen siten, että vuoden alkupuoliskolla ennustetaan olevan vähennystä 80 milj. mk ja jälkipuoliskolla lisäystä 280 milj. mk.

Vuoden 1969 osalta todettakoon, että ulkomaankauppaennusteen pohjalta pankin ulkomaisen nettosaatavan ennustetaan lisääntyvän 380 milj. mk. Kun valmiusluottoa on oletettu kuoletettavan 100 milj. mk, muodostuu valuuttavarannon ennustetuksi lisäykseksi 280 milj. mk. Taseasetelmassa esitetty laskelma päättyy kasvupaketin ulkopuolelle jäävän kotimaisten luottojen supistumiseen 370 milj. markalla.

C. Pankit

Seuraava taseasetelma kuvaa pankkien tilan ennustettua kehitystä vuosina 1968 ja 1969.

Pankit 1968 ja 1969, muutos I-XII, milj. mk

	1968	1969
<u>Vastaavaa:</u>		
Luotonanto yksityisille	+1 370	+1 490
Luotonanto valtiolle	0	0
Kassavarantotalletukset	+ 20	- 90
Muut, netto	0	0
<hr/>		
Yhteensä	+1 390	+1 500
<u>Vastattavaa:</u>		
Käteistalletukset	+ 200	+ 150
Varsinaiset talletukset	+1 100	+1 500
Suomen Pankki, netto (ml.oblig.)	0	- 300
Ulkomaat	+ 50	0
Oma pääoma	+ 40	+ 50
<hr/>		
Yhteensä	+1 390	+1 400

Talletuskehitykseen vuonna 1968 tulee nyt tiedossa olevana uutena tekijänä vaikuttamaan indeksitalletusten vastaanoton keskeyttäminen, joka hidastaa talletusten ja siten myös luotonanto mahdollisuuksien kasvua. Käteistalletusten melko suuri kasvuarvio perustuu tulonjaossa tapahtuneen muutoksen lisäksi siihen, että käteistalletusten määrä on viime vuosina ilmeisesti jäänyt huomattavasti jälkeen kokonaisaktiviteetin tason edellyttämästä kehityksestä.

Pankkien velan Suomen Pankille arvioidaan pysyvän ennallaan. Kun otetaan huomioon muut taseasetelmassa esitetyt erät, päädytään pankkien luotonannon lisäykseen lähes 1400 milj. markalla.

Vuonna 1969 ennustetaan talletuskasvun olevan 1650 milj. mk, josta 150 milj. mk tulee käteistalletusten osalle. Pankkien velan Suomen Pankille on oletettu vähenevän 300 milj. mk ja luotonannon yksityisille lisääntyvän noin 1500 milj. mk.

V. ERÄITÄ LISÄHUOMAUTUKSIA

Kuten johdannossa todettiin, vuoden 1969 kehityksestä esitetyt arviot ovat erittäin kvalitatiivisia. Sen vuoksi on syytä vielä esittää seuraavat varaukset ja lisähuomautukset.

1. Tässä vaiheessa ei ole ollut mahdollisuuksia arvioida, miten tehokkaasti hinta- ja kustannustason nousua pystytään hinta- ja tulopoliittisen valvonnan avulla hillitsemään. Tämä kehitys vaikuttaa kulutuskysynnästä ja maksutaseesta esitettyjen ennusteiden realistisuuteen.
2. Metsätalouden tuotannon kasvuarvio, joka on sopusoinnussa vientiennusteen kanssa, edellyttää, että kantohinnoista päästään sopimukseen ennen uuden hakkuukauden 1968/69 alkua.
3. Ennusteessa on arvioitu tavaratuonnin volyymin kasvavan 10 % vuonna 1969. Verrattuna kansantuotteen volyymin 5-6 prosentin kasvuun tämä merkitsee noususuhdannevaiheelle melko alhaista suhdannejoustoja. On näin ollen mahdollista, että valuuttavaranon kasvuarvio vuodelle 1969 on 50-100 milj. mk liian suuri.